

Vaste Commissie voor Taaltoezicht
Warandeborg 4 – 1000 BRUSSEL

Brussel,

[...]

[...]

Betreft: Standaardbrieven voor de diensten slachtofferonthaal met hulpaanbod

Mijnheer de Administrateur-generaal,

In zitting van 26 mei 2023 onderzocht de Nederlandse Afdeling van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT), in verenigde afdelingen, uw vraag om advies betreffende het opstellen van standaardbrieven voor de diensten slachtofferonthaal met hulpaanbod in andere talen dan het Nederlands.

In uw brief van 8 mei 2023 deelde u de VCT meer specifiek het volgende mee :

“Het Agentschap Justitie en Handhaving, onder andere bevoegd voor de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand en de diensten slachtofferonthaal binnen de Justitiehuisen, wenst advies te vragen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (verder: VCT) over de mogelijkheid om de brieven van de dienst slachtofferonthaal waarin het hulpaanbod wordt uiteengezet, ook in andere talen beschikbaar te stellen.

I. De diensten slachtofferonthaal

De diensten slachtofferonthaal staan in voor de ondersteuning van slachtoffers tijdens de gerechtelijke procedure. De kerntaken van de dienst(en) slachtofferonthaal bestaan uit:

- Slachtoffers informeren over hun specifieke dossier en over de gerechtelijke procedure in het algemeen: dit betreft onder andere informeren over de actuele stand van zaken van het dossier, eventuele deskundigenverslagen en de verdere stappen in het gerechtelijk onderzoek;
- Bijstand en ondersteuning van slachtoffers tijdens de hele gerechtelijke procedure: de justitieassistent kan bijvoorbeeld bijstand verlenen tijdens de wedersamenstelling, bij de teruggave van persoonlijke bezittingen die in beslag werden genomen of tijdens de zittingen.
- Slachtoffers gericht doorverwijzen naar andere (gespecialiseerde) diensten in functie van hun noden of vragen: bijvoorbeeld naar slachtofferhulp voor emotionele of psychosociale begeleiding, naar de juridische bijstand of de balie van advocaten voor juridisch advies.
- Problemen signaleren en actoren sensibiliseren over de specifieke noden en rechten van slachtoffers: deze kerntaak is belangrijk om eventuele secundaire victimisering te vermijden.”

Onder het begrip slachtoffer wordt in deze adviesvraag verstaan: de natuurlijke persoon, evenals zijn na(ast)bestaanden, die als direct gevolg van een handelen of nalaten in strijd met

de strafwetgeving schade heeft geleden of de natuurlijke persoon, evenals zijn na(ast)bestaanden die schade heeft geleden ten gevolge van feiten die aanleiding hebben gegeven tot een politionele of gerechtelijke tussenkomst ook al zijn de feiten geen inbreuk op de strafwetgeving.

Onderzoek toont aan dat slachtoffers nood hebben aan voldoende en begrijpelijke informatie. Een gebrek aan informatie wordt immers vaak als een bron van secundaire victimisatie aangewezen. Het is dus belangrijk dat slachtoffers de weg naar de diensten slachtofferonthaal vinden, en dat deze diensten hun kerntaken zoals hiervoor omschreven kunnen vervullen op een manier die tegemoet komt aan de specifieke noden en behoeften van de slachtoffers.

II. Nood aan vertaling van de standaardbrieven van de dienst(en) slachtofferonthaal

De Europese richtlijn 2012/29/EU¹ verplicht de bevoegde autoriteiten, slachtofferhulporganisaties en herstelrecht-organisaties om informatie en advies, voor zover mogelijk, door middel van verschillende media te geven en op een manier die voor het slachtoffer begrijpelijk is. Een vertaling van de brieven voor het hulpaanbod zou tegemoet komen aan deze richtlijn en komt de rechtszekerheid van het slachtoffer ten goede.

Momenteel wordt het hulpaanbod van een dienst slachtofferonthaal doorgaans via de post kenbaar gemaakt bij het slachtoffer. Het slachtoffer ontvangt dus een brief waarin het hulpaanbod uiteengezet wordt en zij aangespoord worden om contact op te nemen met de dienst slachtofferonthaal van het bevoegde justitiehuis. Overeenkomstig art. 36,§1 van de Gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (kortweg GWHI) gebruikt het Agentschap Justitie en Handhaving het Nederlands als bestuurstaal, en worden bijgevolg de brieven rond het hulpaanbod enkel in de Nederlandse taal verzonden.

De praktijk toont echter aan dat 10% van de slachtoffers die de Vlaamse diensten slachtofferonthaal trachten te bereiken, van allochtone origine is. Zo noteerden de diensten slachtofferonthaal in 2022 bijvoorbeeld meerdere slachtoffers van Afghaanse (0,77%), Bulgaarse (0,47%), Franse (0,40%), Marokkaanse (1,18%), Poolse (0,73%) en Roemeense (0,56%) nationaliteit. Het hoeft geen betoog dat een groot aantal van deze slachtoffers bijgevolg anderstalig is. Eveneens kan verwezen worden naar de bijstand die de justitieassistenten momenteel verlenen op het proces van de aanslagen in Zaventem en Maalbeek van maart 2016. Het gaat hierbij om slachtoffers van dertig verschillende nationaliteiten, waarvan niet elk slachtoffer de Nederlandse taal machtig is.

Onderzoek toont aan dat etnische minderheden dikwijls minder vertrouwen hebben in strafrechtelijke instituties. Zo hebben minderheidsgroeperingen in contacten met het strafrecht vaker het gevoel slechter bejegend te worden. Voor deze slachtoffers kan de tussenkomst van de dienst slachtofferonthaal dan ook cruciaal zijn in het vermijden van secundaire victimisatie. Het versturen van een Nederlandstalig aanbod naar deze specifieke doelgroep van slachtoffers mist bijgevolg de vooropgestelde doelstelling van een correcte bejegening naar slachtoffers toe. Voor een slachtoffer die een brief rond het hulpaanbod niet begrijpt, bestaat de kans dat deze er ook geen verder gebruik van zal maken.

De vertaling van de brieven omtrent het hulpaanbod is bovendien ook noodzakelijk voor het algemeen belang, aangezien dit slachtoffers in staat stelt om op een heldere manier te worden

geïnformeerd over het hulpaanbod. Door een heldere manier van communicatie kunnen zij hun rechten op een correcte manier uitputten. Tot slot wordt er tegemoet gekomen aan de eisen die worden gesteld in de internationale verdragen (zie supra: Europese richtlijn 2012/29/EU).

Om bovenstaande redenen, wenst het Agentschap Justitie en Handhaving dat de diensten slachtofferonthaal naast de Nederlandstalige brieven met het hulpaanbod, in welbepaalde gevallen ook brieven voor een hulpaanbod kan versturen in een andere taal.

III. Voorwaarden voor de vertaling van de brieven omtrent het hulpaanbod

De centrale doelstelling is om een brief rond het hulpaanbod met een vertaling ervan te versturen wanneer het slachtoffer aan één van de volgende voorwaarden voldoet:

- het slachtoffer is woonachtig in het buitenland;
- het slachtoffer verblijft in het Nederlandstalig gebied van België, maar is de Nederlandse taal nog niet machtig (dit kan omdat het slachtoffer een beperkte verblijfsduur heeft, of een nieuwkomer is die nog niet de kans heeft gehad voldoende Nederlands te leren (dit impliceert dat de nieuwkomer maximaal 24 maanden in België verblijft);
- het slachtoffer is woonachtig in België maar in een ander taalgebied, en is om die reden de Nederlandse taal niet machtig.

De dienst slachtofferonthaal kan de informatie over de domicilie- en verblijfplaats bekomen via verschillende wegen: Als eerste kan de dienst slachtofferonthaal deze informatie halen uit de vattingsrapportage, die onder andere de coördinaten van het slachtoffer bevat. Ten tweede ontvangen de dienst(en) slachtofferonthaal het aanvankelijk proces-verbaal, evenals de gegevens van de betrokken slachtoffers(s) indien deze niet in het aanvankelijk proces-verbaal voorkomen. Op basis van deze gegevens kan de justitieassistent al een eerste inschatting maken van de nationaliteit, de woonplaats en de kennis van de Nederlandse taal (bijvoorbeeld indien er gebruik gemaakt werd van een tolk bij het verhoor, kan de justitieassistent ervan uitgaan dat het slachtoffer de Nederlandse taal onvoldoende machtig is). Tot slot heeft de justitieassistent ook toegang tot het rijksregister.

Pas nadat de vattingsrapportage en de verificatie van de gegevens is gebeurd, zal de dienst slachtofferonthaal een brief met het aanbod van de dienst versturen. Dit zijn standaardbrieven en worden over heel Vlaanderen door alle diensten slachtofferonthaal gebruikt (zie bijlage). De anderstalige brieven zullen een loutere vertaling betreffen van deze standaardbrieven, en zullen bijgevolg niet meer of andere informatie bevatten dan de oorspronkelijke Nederlandse versie. De vertaalde brieven zullen echter wel uitdrukkelijk vermelden dat het een vertaling betreft. De sleutelwoorden van de brief (bijvoorbeeld ‘dienst slachtofferonthaal’) zullen steeds bijkomend in het Nederlands doorheen de anderstalige communicatie vermeld worden.

Opdat de doelgroep van niet-Nederlandssprekende slachtoffers over dezelfde informatie zou kunnen beschikken als een slachtoffer die wel de Nederlandse taal beheerst, voorziet het agentschap om de standaardbrieven te laten vertalen in het Frans, Engels, en Duits. Mits de toelating van het principe van de vertaling van de brieven door de VCT, zal het agentschap op ad-hoc basis en in overeenstemming met de noden en behoeften van het specifieke slachtoffer ook kunnen voorzien in een vertaling van het dienstaanbod in andere talen.”

*
* *

De gecentraliseerde diensten van de Vlaamse Regering, zoals het Agentschap Justitie en Handhaving, dienen overeenkomstig artikel 36, § 1, van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (GWHI) het Nederlands te gebruiken als bestuurstaal. Dit betekent dat de standaardbrieven aangehaald in de vraag om advies enkel gesteld kunnen zijn in het Nederlands.

Ten aanzien van de inwoners in andere taalgebieden geldt er, naar analogie van artikel 12 van de door bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (Bestuurstaalwet), het hoffelijkheidsbeginsel. Dit houdt in dat de overheid de mogelijkheid heeft om de particulieren, die gevestigd zijn in een ander taalgebied, te beantwoorden in de taal waarvan de betrokkenen zich bedienen.

De Nederlandse afdeling van de VCT heeft echter in verschillende adviezen gesteld dat zij er zich van bewust is dat administraties en openbare diensten heden ten dage regelmatig in contact komen met een anderstalig publiek door de aard van de dienstverlening en door specifieke projecten die door hen worden ontwikkeld, bijvoorbeeld in het kader van integratie. Het gebruik van vreemde talen, naast de door Bestuurstaalwet of door de GWHI voorgeschreven ta(a)l(en), kan in uitzonderlijke gevallen noodzakelijk zijn.

In zijn advies nr. 62.411/2/AV van 2 maart 2018 over een voorontwerp van wet ‘houdende oprichting van het Brussels International Business Court’ stelde de afdeling Wetgeving van de Raad van State meer expliciet het volgende :

“Uit het geheel van de voorgaande overwegingen besluit de Raad van State dat in beginsel de openbare diensten – en ook de rechterlijke macht – de officiële talen dienen te gebruiken, doch dat het gebruik van een andere taal kan worden geregeld voor zover het gebruik van de officiële taal of de officiële talen onmogelijk blijkt te zijn uit de aard der zaak of voor zover de behoeften van de diensten of van het algemeen belang het gebruik van andere talen noodzakelijk maken. Indien aan die voorwaarde is voldaan, kan het gebruik van een andere taal worden geregeld, onder de bijkomende voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan de voorrang van de taal of de talen van het gebied (artikel 4, eerste lid, van de Grondwet) en dat geen afbreuk wordt gedaan aan het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod (artikelen 10 en 11 van de Grondwet).”

De VCT heeft in haar adviespraktijk gesteld dat uitzonderlijk voor specifieke projecten een andere taal of talen kunnen worden gebruikt naast de officiële talen die door de Bestuurstaalwet worden voorgeschreven in het geval dat dit absoluut noodzakelijk is in het algemeen belang (cf. VCT-adviezen nrs. 49.138 van 30 juni 2017;47.055 van 18 september 2015 en 50.366 van 9 november 2018).

Aangezien het gebruik van vreemde talen enkel uitzonderlijk of als overgangsmaatregel kan worden gebruikt, zal dit gebruik aldus zoveel mogelijk beperkt dienen te worden in zowel omvang als tijd. Dit betekent onder meer dat dit gebruik van andere talen dient te worden beperkt tot de inwoners die zich in een eerste integratiefase bevinden en nog niet de gelegenheid hadden voldoende Nederlands te leren en te leren kennen. De bepaling van het feit of iemand al dan niet de gelegenheid had om voldoende Nederlands te leren en te leren

kennen dient in elke situatie per individu of groep individuen afzonderlijk te worden beoordeeld.

Het gebruik van vreemde talen mag geen afbreuk doen aan de voorrang van het Nederlands in het Nederlandse taalgebied of aan het Nederlandstalig karakter van het Nederlandse taalgebied, zoals gewaarborgd in artikel 4 G.W. De tekst dient derhalve in eerste plaats opgesteld te zijn in de opgelegde taal, *in casu* het Nederlands, zodat het duidelijk is dat de inwoners over dezelfde informatie beschikken in de opgelegde taal of talen. De anderstalige tekst wordt beschouwd louter als een vertaling van de tekst in de officiële taal. Daarom moet in de anderstalige teksten duidelijk aangegeven staan dat het een vertaling betreft en dient de Nederlandse tekst vooraftegaan op de tekst in de andere ta(a)l(en).

Er wordt voorgesteld om de betrokken standaardbrieven te vertalen naar het Frans, het Duits en het Engels opdat de doelgroep van niet-Nederlandstalige slachtoffers over dezelfde informatie zou kunnen beschikken als een slachtoffer die wel de Nederlandse taal beheerst. De VCT merkt op dat de slachtoffers de volgende nationaliteiten hadden: Afghaans, Bulgaarse, Franse, Marokkaanse, Poolse en Roemeense nationaliteit. Terwijl inderdaad het vermoeden kan rijzen dat deze slachtoffers anderstalig zijn – die in beginsel in aanmerking zouden kunnen komen voor een ad-hoc vertaling - is er *in casu* geen bijzondere reden om aan te nemen dat de meeste slachtoffers beter toegang zou hebben tot informatie wanneer deze brieven gesteld zouden zijn in het Frans, het Duits of het Engels, hetgeen wat voor de meeste slachtoffers niet hun moedertaal is. Derhalve kan er gesteld worden dat de vertaling van de brieven naar het Frans, het Duits of het Engels niet in staat is om vooropgestelde doelstelling te bereiken.

Hoogachtend,

De Voorzitter van de
Nederlandse afdeling,

E. VANDENBOSSCHE